

Почитувани,

Министерството за животна средина и просторно планирање Ве известува дека на дел од прашањата на група граѓани наведени во идентични Барања за слободен пристап до информации од јавен карактер се во надлежност на Државниот инспекторат за животна средина или Локалните самоуправи.

Стручно толкување на состојбите со животната средина, во случајов за воздух и отпад е во делокруг на МЖСПП, сектор Македонски информативен центар за животна средина www.air.moiepp.gov.mk и Сектор отпад.

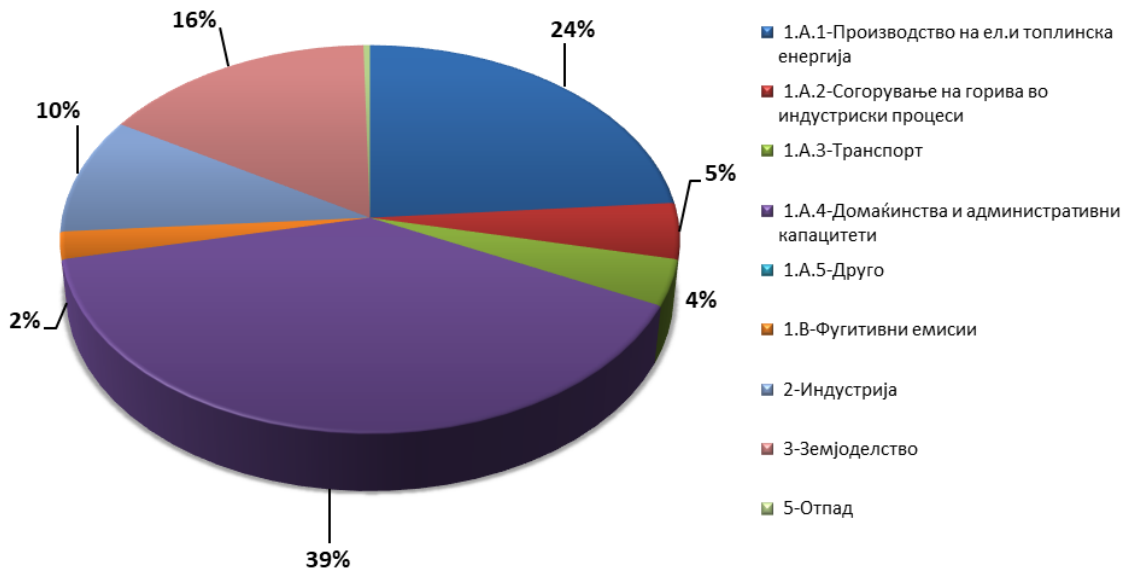
Повелете одговор на Вашите прашања:

1. Од каде произлегува и кои се причините за ова енормно загадување на воздухот во Македонија и Скопје како втор најзагаден град во светот на 23.12.2022 година?

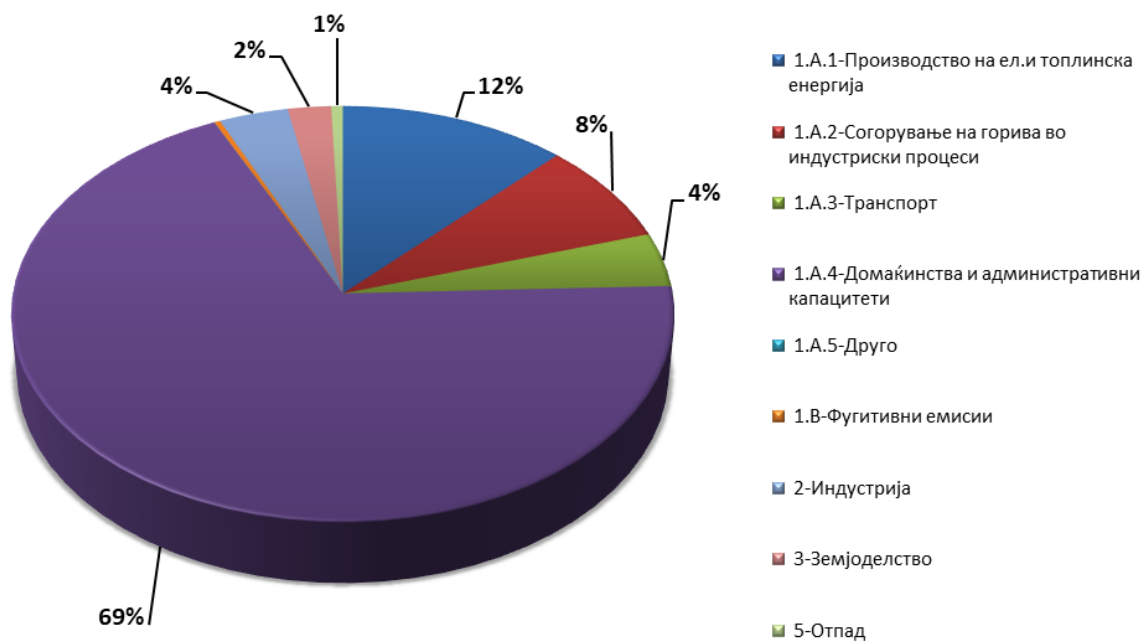
-Утврдување на изворите на емисија на загадувачки суспензии во воздухот на национално ниво се врши врз основа на методологија утврдена од Конвенцијата за прекуграничен пренос на аерозагадувањето и протколите кон неа на кои нашата земја е членка од 2010 година. Согласно направената инвентаризација (односно утврдување на вкупните количини на емисија) на суспендирани честички (PM2.5, PM10, TSP) за 2020 година од МЖСПП, најзначен удел во емисиите на овие честички има затоплувањето на домовите и административните капацитети, со употреба на фосилни горива како гориво, особено заради нецелосното согорување на дрвата во старите печки. Инвентаризацијата се прави според правилото n-2 (каде n е тековната година, а во моментот се изработува за 2021 година.

Во вкупните емисии на цврсти честички уделот на емисиите од категоријата домаќинства и административни објекти, (особено од согорување на дрвата) во 2020 година во вкупните емисии на вкупните цврсти честички (TSP) изнесува 36%, во емисиите на цврсти честички со големина до 10 микрометри (PM10) изнесува 46% и 69% во емисиите на цврсти честички со големина до 2.5 микрометри (PM2.5). потоа следува Производството на електрична и топлинска енергија со 24%, 20% и 20%, кај одделните цврсти честички најмногу заради примента на нискокалоричен јаглен во термоелектраните. Согорувачките процеси во индустријата учествуваат со 5% кај TSP и PM10 и 8% кај PM2.5 а производствените процеси со 10% кај TSP, 6% кај PM10 и 4% кај PM2.5. Уделот на сообраќајот е околу 4% во испуштените емисии но овој удел во фракција на PM10 е многу повисок.

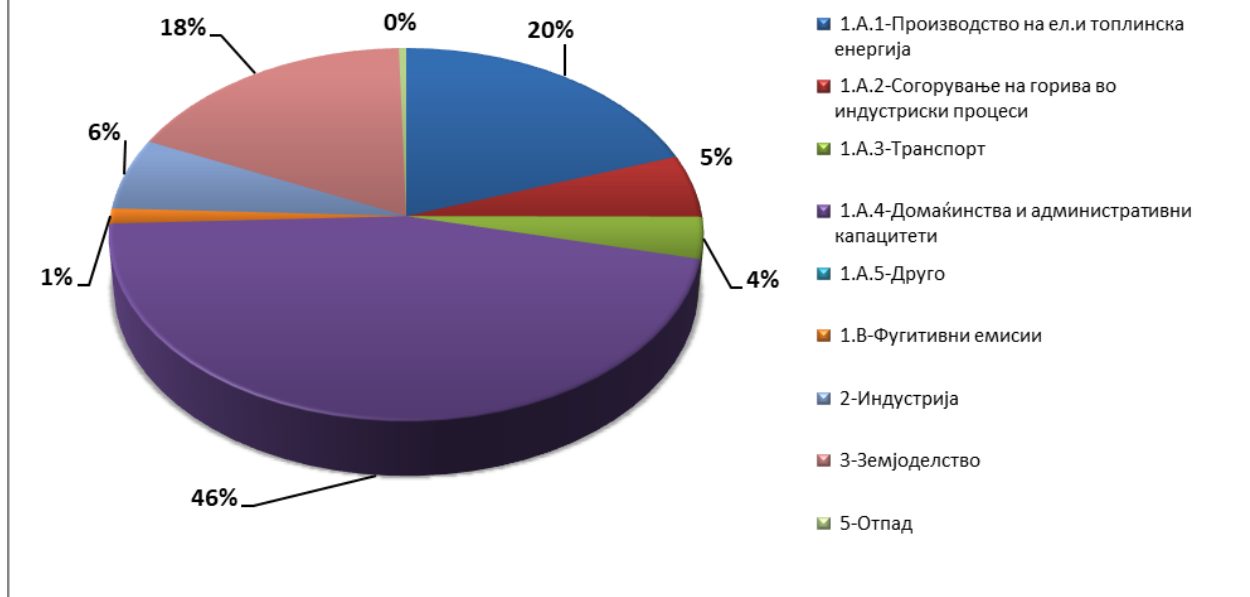
Емисии на вкупни суспендирани честички (TSP) во 2020 година по NFR категории

Емисии на цврсти честички со големина со дијаметар до 2,5 микрометри (PM2.5) во 2020 година по NFR категории

Емисии на цврсти честички со големина до 10 микрометри (PM10) во 2020 год. по NFR категории

Уделот на одделените сектори е сличен и во наредните години. Учеството на најголем удел на согорувачките процеси во домаќинствата и административните капацитети произлегува од големиот удел на примена на дрво во домаќинствата. Така, според истражувањето направено во 2019 година (Државен завод за статистика, 2021) од вкупниот број домаќинства, 49,18% користат дрво како примарен извор на топлина, 31,30% користат електрична енергија, 10,25% се приклучени на централно парно греење, додека останатиот 1% користат друг тип на извори на топлина.

Категоријата согорување на фосилни горива во домаќинствата и административните капацитети е утврдена како клучна и во Извештајот на Светска банка според кој во 2015 година со примена на GAINS моделот од IIASA, е клучна и учествува со 48%.

Воедно согласно применетиот модел на утврдување на фракација во PM10 на едно мерно место во Карпош, направена во соработка со Финскиот метеоролошки институт повторно укажува дека оваа категорија е клучен извор на цврсти честички со 32%. Индустијата учествува со 20%, а сообраќајот со 12%.

Во најновите истражувања направени во рамките на проектот “Справување со загадувањето на воздухот во градот Скопје”, уделите на изворите во Карпош и Ново Лисиче во фракција на PM2.5 изнесуваат Согорување на биомаса 33% и 32%, Индустијата со 9% и 6% а Сообраќајот со 18% и 23%. Останатите удели се однесуваат на оган на отворено, мазут и нафта, минерална прашина и секундарни аеросоли.

Овој извор е доминантен и во ЕУ-28. Така согласно Извештајот за квалитет на воздух на ЕЕА, во вкупните емисии на PM2.5, оваа категорија учествува со 54% а во вкупните емисии на PM10 со 41%.

Понатаму, според обработените податоци за концентрациите на PM10 и PM2.5 од податоците како критични супстанции во урбаните средини може да се забележат нагласени и еднакви сезонски варијации, односно највисоките концентрации се забележани во зимскиот период. Високите концентрации на PM10 во текот на зимата се поврзани со повисоките директни емисии (греење во домаќинствата и административните установи, особено употреба на дрва), но и поради метеоролошките услови, кои ја ограничуваат дисперзијата на емисиите и ги олесуваат

хемиските реакции со кои се создаваат секундарни честички, како на пример од издувните гасови на возилата.

Дополнително сакаме да укажеме дека големо влијание врз квалитетот на воздухот има и местоположбата на градовите и нивната поставеност во котлина, затоа што при неповолни метеоролошки услови во зимскиот период односно при намалено струење на атмосферата и појава на температурна инверзија има појава на повеќе дневна стабилна атмосферска состојба при што емитираните загадувачки супстанции се акумулираат во долините што допринесува за зголемување на концентрациите на загадувачките супстанции.

Освен со суспендираните честички генерално другите загадувачки супстанции се во рамките на граничните вредности со исклучок на озонот кој бележи надминувања во текот на летниот период што е и нормално за тој период од годината и имајќи ја во предвид географската местоположба на државата.

2. Граѓаните доставија слики со докази од недозволено горење на отпад на неколку локации во Скопје во Горче Петров, Кисела Вода, Усје цементара, Шутка итн, каде се вашите објави во јавност како Министерство кое треба да ни обезбеди чист воздух, од каде доаѓа загадувањето во Скопје?

Надлежност на ДИЖС

3. Што направивте вие како министерство, после објавата дека во Дрисла се изгореле 17 тони канцероген отпад и како тоа воопшто сте го дозволиле?

Надлежност на ДИЖС

4. Дали Република Северна Македонија увезува отпад од други земји? Дали Република Северна Македонија за тоа добива надомест? Дали на територијата на Република Северна Македонија се врши палење и уништување на отпад увезен од други држави?

- Увоз на отпад во РСМ заради депонирање е забранет согласно со Законот за управување со отпадот. Со Законот за управување со отпад се пропишуваат видовите на отпад, условите за извоз, увоз и транзит на отпад, методите за надзор над извозот, увозот и транзитот на отпадот, како и формата и содржината на образецот на дозволата за извоз, увоз и транзит на отпад. Ова се применува од 2004 година кога е и донесен Законот. Законот ги пропишува процедурите и условите за добивање на дозвола за увоз, извоз и транзит на отпад во/од/низ РСМ во зависност од видот на отпадот, неговото потекло, земјата на прифаќање и маршрутата на транспорт и типот на третманот кој ќе се спроведе врз отпадот на местото на прифаќање. Исто така законот се базира на меѓународните прописи кои се однесуваат на пратките на отпад (вклучително и барањата на Базелската конвенција за контрола на прекуграничното движење на **опасниот отпад** чиј што потписник е и Р.С. Македонија). Ова значи дека увозот/извозот и транзитот на отпадот е строго контролирана процедура и дека не може ниту една пратка на отпад да помине на граничен премин без соодветна документација. Исто така, секоја пратка на отпад ја прати документ за движење на пратката, кој е идентичен за сите земји членки на ЕУ но и други кои се потписнички на Базелската Конвенција. Тој документ задолжително се потпишува од правното лице каде што завршил отпадот за преработка и на тој начин има контрола за целото движење на отпадот. Дзволите кои се издадени и се издаваат од страна на Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) за увоз на отпад содржат точни податоци за тоа кој има намера да го испорача отпадот и се приложуваат низа документи за движење на пратката отпад - товарен лист (прошишани формуларидадени во Правилникот), информации и документи кои се однесуваат на транспортерот,

увозникот (капацитетот каде ќе заврши отпадот - примачот), склучен договор помеѓу известувачот и примачот на пратката отпад, документ за обезбедена финансиска гаранција и дополнителни информации кои ја опфаќаат испораката на отпад од почетното место на испраќање до местото на прифаќање вклучувајќи ги и привремените активности за преработка и отстранување.

Важно е граѓаните да се информираат дека во РСМ забрането е увоз на отпад заради депонирање или складирање. Дозволен е увоз на отпад кој може безбедно да се преработи или рециклира во инсталација која поседува соодветна дозвола издадена од МЖСПП. Отпадот кој се увазува во РСМ е главно отпадно железо, хартија и пластика и отпадни акумулатори и др. (за овие видови на отпад постојат преработувачки капацитет во земјата кои поседуваат интегрирани еколошки дозволи).

МЖСПП води регистар за увезен, извезен или отпад кој транзитирал низ РМ и истиот е достапен на www.moepp.gov.mk МЖСПП / Документи / Регистри.

Во РСМ е забрането увоз на отпад за добивање на енергија. Постојат две инсталции кои поседуваат А интергрирана еколошка дозвола каде е дозволено да се користи отпад како замена за дел од основното гориво (ЕУРОНИКЕЛ Кавадрци и Титан цементарница Усје) но овие не користат отпад од увоз (забрането е со законот).

РСМ не добива надомест за увезениот отпад бидејќи се работи за суровина за компаниите кои го увезуваат отпадот заради преработка и отпадот има берзанска цена (се купува).

5. Дали над територијата на Република Северна Македонија се врши запрашување на воздухот со одредени супстанции и ако да со кои и што е целта на истото?

Надлежност на Град Скопје и единиците на локалните самоуправи во РСМакедонија и истото е препратено до ЗЕЛС.